

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อบุคคลขาดสภาพคล่องทางการเงินในการซื้อสินค้าและบริการเพื่อใช้ในการอุปโภค บริโภค จำเป็นต้องพึ่งพาการขอสินเชื่อหรือการกู้ยืมเงินนำมาทดแทนรายรับที่ไม่เพียงพอ การขอสินเชื่อจากอดีตจนถึงปัจจุบัน มีทั้งสินเชื่อในระบบ ซึ่งหมายถึงการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย โดยมีขั้นตอนและวิธีการตามที่ระบบสถาบันการเงินกำหนดไว้ และสินเชื่อนอกระบบ ซึ่งหมายถึงการกู้ยืมเงินจากบุคคลหรือตัวแทนอื่นโดยไม่ผ่านระบบของสถาบันการเงินด้วยวิธีการต่างๆ ที่กำหนดขึ้นเองในแต่ละท้องถิ่น' เมื่อลูกหนี้ซึ่งเป็นผู้บริโภคผิคนัดชำระหนี้ก็มีการฟ้องร้องคดีต่อศาล โดยมีพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการพิจารณาพิพากษาของศาล

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 บัญญัติขึ้นมาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค เนื่องจากผู้บริโภคส่วนใหญ่ขาดความรู้ในเรื่องคุณภาพสินค้าและบริการ ตลอดจนเทคนิคการตลาดของผู้ประกอบธุรกิจ ทั้งยังขาดอำนาจต่อรองในการเข้าทำสัญญาเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ ทำให้ผู้บริโภคถูกเอาเปรียบอยู่เสมอ นอกจากนี้เมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นกระบวนการในการเรียกร้องค่าเสียหายต้องใช้เวลาและสร้างความยุ่งยากให้แก่ผู้บริโภคที่จะต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงต่างๆ ซึ่งไม่ได้อยู่ในความรู้เห็นของตนเอง อีกทั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีสูง ผู้บริโภคจึงตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ จนบางครั้งนำไปสู่การใช้วิธีการที่รุนแรงและก่อให้เกิดการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประกอบธุรกิจกับกลุ่มผู้บริโภคที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมอันส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ซึ่งจะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มุ่งเน้นเพื่อไม่ให้ผู้บริโภคถูกเอาเปรียบ ให้มีระบบวิธีพิจารณาคดีที่เอื้อต่อการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภค เพื่อแก้ปัญหาค่าเสียหายในกระบวนการเรียกร้องค่าเสียหายเมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้น ลดความยุ่งยากในเรื่อง

---

¹ ภริณา กริบงการ. (2545). *การใช้บัตรอุปถัมภ์แลกสินค้าในการซื้อสินค้าและการกู้ยืม*. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 1

ภาระการพิสูจน์ ลดค่าใช้จ่ายของผู้บริโภคในการดำเนินคดี และเพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้ดียิ่งขึ้น²

จากข้อมูลสถิติคดีสำนักงานศาลยุติธรรม ปี พ.ศ. 2557³ พบว่า มีการฟ้องคดีผู้บริโภคทั่วประเทศประมาณ 452,672 คดี และในบรรดาคดีผู้บริโภคที่ขึ้นสู่การพิจารณาตัดสินของศาลนั้น ข้อหาที่เข้าสู่การพิจารณาสูงสุด คือ สินเชื่อส่วนบุคคล กู้ยืม ค่าประกัน 223,973 คดี และมากกว่าร้อยละ 90 ของคดีผู้บริโภคเป็นคดีที่ผู้ประกอบการเป็นโจทก์ฟ้องผู้บริโภคเป็นจำเลยเพื่อบังคับให้ผู้บริโภคชำระหนี้แก่ผู้ประกอบการ จึงทำให้วิตกว่าพระราชบัญญัตินี้กลับกลายเป็นเครื่องมือชิ้นใหม่แก่ผู้ประกอบการ และผลสืบเนื่องมาจากการนำคดีที่ผู้ประกอบการเป็นโจทก์ฟ้องผู้บริโภคมีปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลเป็นจำนวนมาก เป็นเหตุให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินคดีและทำให้ศาลและเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ตามบทบาทได้อย่างไม่เต็มที่ เป็นปัญหาและอุปสรรคให้การบังคับใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคไม่สามารถบรรลุถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ได้วางไว้

อย่างไรก็ตาม ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นอาจเกิดจากความไม่ชัดเจนของการบัญญัติความหมายของคำว่า “คดีผู้บริโภค” ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำไปสู่การฟ้องคดีและการแบ่งแยกประเภทคดีว่ากรณีใดเป็นคดีแพ่งทั่วไป และกรณีใดเป็นคดีผู้บริโภค สำหรับคดีสินเชื่อส่วนบุคคลนั้นมีคำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ที่วินิจฉัยให้บางกรณีเป็นคดีผู้บริโภค บางกรณีศาลรับพิจารณาอย่างคดีแพ่งทั่วไป ทำให้เกิดความสับสนในการใช้กฎหมายอันเป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข เพื่อให้กฎหมายดังกล่าวอำนวยความสะดวกให้แก่คู่ความอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริโภคผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ ซึ่งปัญหาและข้อบกพร่องอาจสรุปเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณา ดังนี้

ปัญหาความไม่ชัดเจนของบทนิยาม “คดีผู้บริโภค” ที่ใช้ในคดีสินเชื่อส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ว่ากรณีใดเป็นคดีแพ่งทั่วไป และกรณีใดเป็นคดีผู้บริโภค และคดีผู้บริโภคที่ฟ้องส่วนใหญ่เป็นกรณีที่ผู้ประกอบการฟ้องผู้บริโภค ซึ่งอาจจะขัดกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองผู้บริโภค ดังนั้น ความหมายของคดีผู้บริโภค นอกจากจะพิจารณาถึงสถานะของคู่ความพิพาทแล้ว ต้องพิจารณาว่าเป็นการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคด้วย

² อนันต์ จันทร โอภากร. (2554) *ปัญหาข้อขัดข้องการบังคับใช้กฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค*. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สนับสนุนโดยสถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์ สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 66

³ สำนักงานแผนงานและงบประมาณ สำนักงานศาลยุติธรรม. (2558). *ข้อมูลและสถิติคดีประจำปี*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.oppb.coj.go.th/info.php?info=sub_menu_set&cid=14&pm=5. [2558, 1 สิงหาคม]

ประการสุดท้าย ปัญหาการส่งเรื่องให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าเป็นคดีผู้บริ โภคหรือไม่ ในคดีสินเชื่อส่วนบุคคล ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ก่อให้เกิดความสับสนในการตีความบทบัญญัติ กฎหมาย และการขอส่งเรื่องให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณา คดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 มาตรา 8 อาจเป็นช่องทางให้คู่ความประวิงคดี

ดังนั้น สารนิพนธ์เล่มนี้จึงมุ่งเน้นถึงการศึกษาบทนิยามคดีผู้บริ โภคในคดีสินเชื่อส่วนบุคคล โดยทำการศึกษาดังแนวคิดในการคุ้มครองผู้บริ โภค คดีผู้บริ โภค ระบบวิธีพิจารณาคดีความในเรื่อง สินเชื่อส่วนบุคคล ตลอดจนทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นจากการกำหนดบทนิยามคดีผู้บริ โภค แนวคำวินิจฉัยของ ประธานศาลอุทธรณ์ และแนวทางการแก้ไขเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวบรรลุถึงเจตนารมณ์ ของกฎหมายที่ได้วางไว้

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ความหมาย ของบทนิยามคดีผู้บริ โภคในคดีสินเชื่อส่วนบุคคล
2. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ความหมาย ของบทนิยามคดีผู้บริ โภคในคดีสินเชื่อส่วนบุคคล ทั้งในต่างประเทศ ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร ระบบกฎหมายจารีตประเพณี และกฎหมายของ ประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาปัญหาของบทนิยามคดีผู้บริ โภคในคดีสินเชื่อส่วนบุคคล
4. เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาอันเกิดจากบทนิยามคดีผู้บริ โภคในคดีสินเชื่อส่วนบุคคล
5. เพื่อเสนอแนะหาแนวทางในการแก้ปัญหอันเกิดจากบทนิยามของคดีผู้บริ โภคในคดี สินเชื่อส่วนบุคคล

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 มีเจตนารมณ์ที่จะมุ่งเน้นเพื่อไม่ให้ ผู้บริ โภคถูกเอารัดเอาเปรียบ แต่ผู้บริ โภคที่ไม่ใช่ผู้บริ โภคโดยแท้จริงกลับได้รับประโยชน์จากกฎหมาย ดังกล่าว อันเกิดจากการกำหนดบทนิยามของคำว่า “คดีผู้บริ โภค” ดังนั้น ให้สมกับเจตเจตนารมณ์ของ กฎหมายที่จะมุ่งคุ้มครองผู้บริ โภค จึงจำเป็นต้องศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขต่อไป

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

สารนิพนธ์นี้มุ่งศึกษาถึงความหมายบทนิยามของคดีผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณา คดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 ทั้งนี้ จำกัดเฉพาะความหมายคำนิยามคำว่า “คดีผู้บริโภค” การ พิจารณาคดีผู้บริโภคในคดีสินเชื่อส่วนบุคคล รวมถึงการส่งเรื่องให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าเป็นคดี ผู้บริโภคหรือไม่ ตามมาตรา 8 เพื่อให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น อันมีผลต่อการบังคับใช้ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

สารนิพนธ์นี้ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยค้นคว้าจากเอกสารต่างๆ ได้แก่ หนังสือภาษาไทย กฎหมาย พระราชบัญญัติ ตำราวิชาการ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ บทความวารสารทางวิชาการสาขานิติศาสตร์ และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้องและเว็บไซต์ ซึ่งเอกสารทั้งหมด นี้ จะได้นำมาประมวลเป็นข้อมูลเพื่อวิเคราะห์หาข้อสรุปและนำมาแก้ปัญหาคฎหมายที่มุ่งศึกษารวมทั้ง เสนอแนะแนวทางที่ควรจะเป็นต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี ความหมาย ของบทนิยามคดีผู้บริโภคในคดีสินเชื่อส่วนบุคคล
2. ทำให้เข้าใจถึงแนวคิด ทฤษฎี ความหมาย ของบทนิยามคดีผู้บริโภคในคดีสินเชื่อส่วนบุคคล ทั้งในต่างประเทศ ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร ระบบกฎหมายจารีตประเพณี และกฎหมาย ของประเทศไทย
3. ทำให้เข้าใจถึงปัญหาของบทนิยามคดีผู้บริโภคในคดีสินเชื่อส่วนบุคคล
4. ทำให้ทราบถึงการวิเคราะห์ปัญหาอันเกิดจากบทนิยามคดีผู้บริโภคในคดีสินเชื่อส่วนบุคคล
5. ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ปัญหอันเกิดจากบทนิยามคดีผู้บริโภคใน คดีสินเชื่อส่วนบุคคล